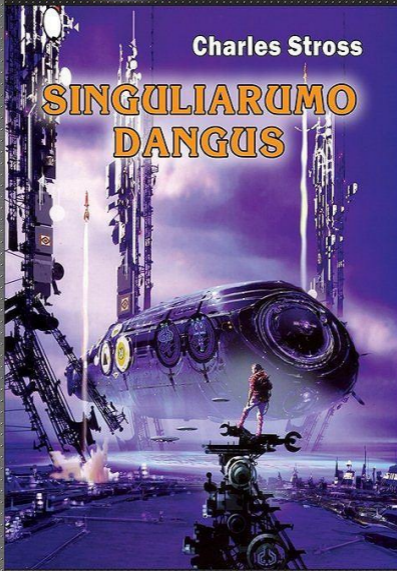

SF

ericarinas

Charles Stross

SINGULIARUMO DANGUS

478 PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

Knygute.lt

Charles Stross
SINGULIARUMO DANGUS
Mokslinės fantastikos romanas

Žvaigždėlaivių inžinierius Martinas ir JTO diplomatė Rachelė susitinka atsilikusioje Naujosios Respublikos planetoje. Abu atvyksta iš Žemės, kurią neatpažįstamai pakeitė Eschatonas, neribotų galių esybė, galinti valdyti ir erdvę, ir laiką. Vieną iš Naujosios Respublikos pasaulių užpuola Šventė - paslaptinga ateivių nanotechnologinė civilizacija. Naujosios Respublikos valdžia sumano planą, kaip pergudrauti ir Šventę, ir Eschatoną, ir Žemės pasiuntinius. Tačiau nepagalvoja apie pasekmes, kurios gali būti tragiškos ne tik užkampio kolonijai, bet ir visai Galaktikai...

Iš anglų kalbos vertė VIDAS MORKŪNAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
478 tomas. Serija įkurta 1990m.
Charles Stross - SINGULARITY SKY
London, Orbit, 2006

Copyright © by Charles Stross, 2003
Cover art copyright © by Stephan Martiniere, 2004
Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2010
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2016

Prologas

Tą dieną, kai buvo paskelbtas karas, į grindinio akmenis Naujajame Petrograde užbarbeno telefoninis lietus. Dalis telefonų skrosdami atmosferą mažne išsilydė, kiti sparčiai vėsdami ryto žvarboje skimbčiojo ir traškėjo. Prie vieno prisiartinęs smalsus balandis pakreipė galvą, kaptelėjo į žvilgantį korpusą ir susyk atšoko, mat prietaisas sučirpė ir prabilo metaliniu balsu:

- Alio! Kuo mus pralinksminsite?

Rošarą aplankė Šventė.

Naujosios Respublikos kolonijos ekonomikai buvo suduotas rimtas smūgis, ir pirmąja jo auka tapo perkaręs berniūkštis. Su pradvisusiu maišu ant liesų pečių, it kareivis - su žygio čiužinuku, kiūtindamas į darbą Rudis - nei koks jo tėvavardis, nei kas jo tėvas, niekas, suprantama, nežinojo - nutekamajame prišnerkšto skersgatvio latake pastebėjo telefoną. Šis tviskėjo tartum gerai išvalytas pistoletas. Berniokas susigūžęs apsidairė: o kas, jeigu jį pametęs turčius sukiojasi kur nors netoliese? Telefonas sučirpė ir vos neišsprūdo persigandusiam Rudžiui iš rankos. "Prietaisas!"

Prietaisais galėjo naudotis tik aukštuomenė, juos akylai saugojo pilkamunduriai paniurėliai. Bet jeigu Rudis šį daikčiuką parneštų namo, dėdė Šmuelis jį iškeistų į kalną sotaus maisto: odų raugykloje tiek neuždirbtum, šunų šūdo pririnkęs net ir pilną maišą. Kol berniūkštis vartė telefoną, galvodamas, kaip užtildyti čirpimą, metalinis balsas vėl ištarė:

- Alio! Kuo mus pralinksminsite?

Jei ne smalsumas, Rudis būtų sviedęs prietaisą šalin ir nukūręs sau.

- O kam reikia?

- Pralinksminkite mus, ir gausite ko panorėję.

Berniukas net išsižiojo. Abiem rankomis laikomas metalinis korpusas vylingai žvilgėjo. Vaikis iškart prisiminė įstabias pasakas, kurias taip mėgo sekti vyresnioji sesuo, kol dusulys nuvarė ją į kapus. Tėvas Borozovskis tuos pasakojimus apie stebuklingas lempas, burtinikus, džinus būtų kaipmat paskelbęs bedieviškais paistalais ir prakeikęs. Troškimas pabėgti nuo nykios, žiaurios kasdienybės Rudžio širdyje susigrūmė su pesimizmu, kurį beveik dešimtį metų maitino sekinantis darbas. Nugalėjo realizmas. Berniūkštis pasakė ne "noriu skraidančio kilimo", ne "noriu piniginės, prikimštos

auksinių rublių", ne "noriu virsti kunigaikščiu Michailu ir gyventi rūmuose", o štai ką:

- Ar mano namiškius pamaitinsi?

- Taip. Linksmink mus, ir mes maitinsime tavo šeimą.

Nesumodamas, už kurio galo imtis tokios keistos užduoties, Rudis išnaršė visas visutėles savo smegenų kerteles. Galiausiai susivokė: juk akivaizdu! Pakėlęs telefoną prie lūpų, kuždomis paklausė:

- Gal pasekti tau pasaką?

Vakarop, kai iš orbitos pabiro dangiškoji mana, ir žmonių svajonės suvešėjo tarsi dykumų vijokliai po lietaus, Rudis ir jo namiškiai - pasiligojusi motina, girtuoklis dėdė ir septyni vaikai - buvo jau ištrūkę iš politinės-ekonominės Naujosios Respublikos sistemos.

Karas prasidėjo.

Statybinis Šventės laivynas tam tikras struktūras tolimos žvaigždžių sistemos gelmėse kūrė iš negyvos masės. Jokių krovinių su savi mi jis negabeno. Bet kokį greitesnį už šviesą žmonių laivą kosminiai Šventės burlaiviai palikdavo toli užnugaryje. Jiems priartėjus prie tikslo, sužibdavo sintezės moduliai. Panašiai

Žaižaruoja dirbtinė vabzdžiška gyvybė šaltuose periferinių galaktikų akivaruose. Kai tik gyvenamosios bazės atsidurdavo orbitoje netoli numatytosios planetos, Šventės keliauninkai išsyk pakirsdavo iš vasaros miego, pasirengę klausytis ir mainikauti.

Rošaras buvo kolonijinis Naujosios Respublikos užkampis, ne itin perspektyvi postdiasporinės epochos žmonių nausėdija. Ir šiaip ribotas galimybes čia dar varžė įstatymai, tad vietinė pramonė vargiai galėjo pritraukti investicijų; nenuostabu, kad atskrendančių laivų mažai kas dairydavosi. Po dangų, ir tat daugiau sistemos ribose, žvalgėsi tik geostacionarioje orbitoje pakibusio kosmouosto tarnybos. Kol Imperijos Transporto Kontrolė teikėsi sukrusti, Šventės laivynas, jau spėjęs išardyti dujinės milžinės mėnulį bei tris kometas, kibo į dar vieną palydovą ir rengėsi iš orbitos pažerti telefonų lietu.

Iš pradžių tvyrojo siaubinga sumaištis. Nors Naujoji Respublika centro pasauliams nepriklausė, vis dėlto nuo jų buvo nelabai toli. O Šventės ištakų reikėjo ieškoti gerokai už Naujosios Respublikos šviesos kūgio, daugiau nei už tūkstančio šviesmečių nuo senosios anarchistų Žemės. Ir nors jų - Naujosios Respubli-

kos ir Šventės - protėviai buvo bendri, abi civilizacijos daugybę metų vystėsi skirtingomis kryptimis, tad viskas jose - nuo ryšių sistemų iki politinių ekonomikų, jau neminint genomų - esmingai skyrėsi. Nieko nuostabaus, kad Šventės orbiteriai lėtus monochrominius Imperijos Transporto Kontrolės mirksnius iškart pastebėjo (tik nėmaž jų nepaisė). Sunkiau suvokti, kodėl niekas Hercogo rūmuose nesusiprotėjo paimiti vieno gausiai pabirusių apsilydžiusių telefonų ir pasidomėti: "Kas esate ir ko jums čia prireikė?" Kita vertus, gal ir nekeista, mat į vakarą Naujajame Petrograde jau siautėjo beveik nebesutramdomas piliečių maištas.

Buria Rubinšteinas, radikaliosios pakraipos žurnalistas, agitatorius už demokratiją, buvęs politinis kalinys, dabar priemiestyje gyvenantis tremtinys (grįžti į gimtąją planetą, pas žmoną ir sūnų, jam buvo užginta mažiausiai dešimčiai metų), mėlynu pirštu - parkeris leido rašalą - pabaksnojo į sidabraspalvį daikčiuką ant stalo.

- Tad sakote, tokie byra visur? - paklausė grėsmingai ramiai.

Markas Volfas linktelėjo.

- Visame mieste. Mišai iš kaimo atsiuntė telegramą - ten irgi tas pat. Hercogo vyrai zuja su maišais ir šluotomis, rankioja tą šlamštą, bet jo jau per daug. Byra ir kitokia velniava.

- Kitokia.

Buria lyg ir neklausė, tačiau iš kilstelėtų antakių buvo akivaizdu, kad tai ir yra būtent klausimas.

- Iš dangaus krinta įvairiausi daiktai, ir tai jums ne koks nors varlių lietus! - Olegas Timoševskis žvaliai stryktelėjo ir vėl atsisėdo, nuo virtuvinio stalo vos nenudrėbęs šrifto dėžės - neregistruotą spausdinimo techniką, rizikuodamas gauti dar dešimt metų, buvo suveikęs Rubinšteinas. - Tie daikteliai, regis, telefonai. Jei į juos kreipiesi - atsiliepia. Kartoja tą patį per tą patį: "Pralinksminkite mus, apmokykite, ir gausite ko panorėję!" Ne tik žada, bet ir duoda! Pats mačiau, kaip iš dangaus dviratis nudribo! Georgijus Pavlovičius pasisakė norįs dviračio, o laukdamas tam aparatui papasakoję Rolando istoriją.

- Sunku patikėti. Verčiau imkime ir patikrinkime... - Buria vyptelėjo it vilkas, ir Markas prisiminė, kaip vos prieš dvylika metų Burios krūtinėje liepsnojo ugnis, ranka gniaužė revolverį, o jo žodžio klausė dešimt tūkstančių dar-

bininkų iš statybininkų-geležinkeliečių Sąjungos. Tiesa, Spalio perversmas jiems nepavyko. - Jeigu mįslingieji mūsų geradariai dviračiais atsilygina už senas pasakas, įdomu, ką jie duotų už bendrąją postindustrinės politinės ekonomijos teoriją.

- Su velniu išėjęs obuoliauti, gali likti ir be kraitelės, ir be obuolių, - atsargiai perspėjo Markas.

- Nesibaimink, aš tik šio to paklausiu. - Rubinšteinas paėmė telefoną ir smalsiai jį apčiuopinėjo. - O kur... ak štai. Aparatė! Girdi mane?

- Girdime.

Šiek tiek dainingame balse buvo justi keistokas akcentas.

- Gerai. Kas jūs tokie, iš kur, ko jums reikia?

- Mes - Šventė.

Visi trys disidentai taip staigiai palinko prie telefono, kad mažne susitrenkė galvomis.

- Nuskridome daugelį du šimtai penkiasdešimt šešiukų šviesmečių, aplankėme daugelį šešiolikų gyvenamų planetų. Mes ieškome informacijos. Prekiaujame.

- Prekiaujate?

Buria atrodė nusivylęs. Tarpžvaigždiniai biznieriai-kapitalistai. Nė kipšo jam tokių nerei-

kia!

- Duosime jums, ko panorésite. O jūs mums - ką nors. Ką nors, ko mes dar nežinome. Tapyba, matematika, dramaturgija, literatūra, biografijos, religija, genetika, dizainas. Ką ketinate mums pasiūlyti?

- Kai sakote "ko panorésite", ką tai reiškia? Amžinąją jaunystę? Laisvę?

Rubinšteino balse šmėstelėjo patyčia, bet Šventė neišsidavė užjūtusi.

- Abstrakčiasias sąvokas perprasti nelengva. Keistis informacija taip pat nelengva - menkas pralaidumas, prieigos nėra. Tačiau mes galime sukurti ir numesti iš orbitos bet kokius jūsų norimus daiktus. Gal norite naujų namų? O gal savaeigio vežimo, kuris dar ir skraidytų bei plaukiotų? Arba drabužių? Gaminame viską.

Timoševskiui atkrago žandikaulis.

- Turite automatinį gausybės ragą? - mažne dusdamas pasiteiravo jis.

Buria prikando liežuvį. Verčiau Timoševskis būtų nesikišęs... nors suprasti jį galima.

- Taip.

- Ir mums vieną tokį galite perleisti? Su naudojimosi instrukcija ir kolonijinio stiliaus biblioteka? - paklausė Rubinšteinas jausdamas,

kaip į smilkinius muša kraujas.

- Gal ir galėsime. O ką duosite mainais?

- Hm... ką sakytumėte, jei pasiūlytume postmarksistinę posttechnologinės politinės ekonomijos teoriją ir įrodymą, jog dinastinė aristokratija išsilaiko tik sistemingai engdama darbininkus ir inžinierius bei žlunga liaudžiai įvaldžius savaime pasidauginančias gamybos priemones?

Kol aparatas tylėjo, Timoševskis giliai atsiduso ir jau žiojosi kažką sakyti, bet staiga telefonas vis dėlto prašneko. Balsas buvo keistai panašus į varpo:

- Taip ir sutarsime. Savo teoriją išdėstysite šitam mazgui. Šiuo metu jau ruošiamasi klonuoti daugintuvą ir biblioteką. Klausimas: kokios jūsų galimybės įrodyti, kad teorija teisinga?

Buria išsišiepė.

- Ar jūsų daugintuvas gali pasidauginti pats? Ir ar jam įdiegtos termobranduolinių bombų, karinių lėktuvų bei šaunamojo ginklo gamybos sistemos?

- Atsakymas ir į klausimą, ir į paklausimus teigiamas. Klausimas: kokios jūsų galimybės įrodyti, kad teorija teisinga?

Timoševskis strapaliojo po kambarį, kumščiais maldamas orą. Net flegmatikas Volfas šypsojosi kaip pamišėlis.

- Aprūpinkite darbininkus tokiomis gamybos priemonėmis, ir teoriją mes įrodysime, - atsakė Rubinšteinas. - Mums reikia pasitarti. Po valandos grįšime su jūsų prašomais tekstais. - Išjungęs aparatą jis užkriokė: - Štai taaip!

Timoševskis apsiramino per porą minučių. Buria atlaidžiai palūkėjo - nors, teisybę pasakius, ir pats jautėsi taip pat. Vis dėlto kaip sąjūdžio lyderis ir kaip valstybininkas, kas, tupėdamas tremtyje šitame sumautame užkampyje, beveik ir buvo, privalėjo mąstyti perspektyviai. O apgalvoti reikėjo ištis daugel. Jis žinojo, kad neilgtrukus grindiniu pasius riedėti galvos: Šventė, kad ir kas ji - ar tai - buvo, regis, nesuvokė, jog už popiergalį atiduoda kalėjimo raktus. Kalėjimo, kuriame vergvaldžiai aristokratai vardan ramybės ir tradicijų šimtus metų kalino dešimtis milijonų vergų.

- Draugai! - prabilo Rubinšteinas iš jaudulio virpančiu balsu. - Tikėkimės, kad tai nėra pikta apgaulė. Ir jeigu mūsų nemulkina, pagaliau sudorosime šurpią šmėklą, kuri Naująją Respubliką persekioja nuo pat šios gimimo. Tikėjaisi pagalbos iš kitur, bet šis šaltinis - jei tik

jis patikimas - kur kas geresnis. Markai, suk-
viesk visus komiteto narius - visus, kiek rasi.
Olegai, reikia parengti plakataž ir kuo skubiau
išplatinti penkis tūkstančius egzempliorių - kol
Politovskis nesukruto ir nepaskelbė ypatingo-
sios padėties. Šiandien ant laisvės slenksčio
atsidūrė Rošaras, rytoj jau stovės visa Naujoji
Respublika!

Auštant kitam rytui, Hercogo rūmų sargybi-
niai ir virš senamiesčio stūksančios Kaukolės
Kalvos įgulos kariai Turgaus aikštėje pakorė
šešis valstiečius ir technikus. Ši bausmė buvo
pirma po paskelbto Hercogo įsako: "Už ryšius
su Švente - mirtis". Veikiausiai kas nors - tur-
būt Priežiūros žinyboje - susigaudė, kokia pa-
vojinga režimui gali būti Šventė, ir nutarė ap-
sidrausti. Per vėlai. Demokratinės Revoliucijos
Partija jau spėjo išklijuoti plakatus su žinia -
visur mieste mėtosi telefonai, ir priminė seną
posakį: "Įduok žmogui žuvį, ir jis bus sotus vi-
są dieną. Išmokyk žmogų žuvauti, ir jis neba-
daus visą gyvenimą". Radikalesni šūkliai, ragi-
nę darbininkus iš Šventės reikalauti savaime
pasidauginančių įrankių, palietė jautriausias
kolektyvinės sąmonės stygas. Kad ir ko siekė
režimas, liaudies atmintis buvo nemari.

Priešpiet Plocke, už aštuoniasdešimties kilometrų į šiaurę nuo sostinės, keturi plėšikai užgrobė paštą. Ten nusiųstą policijos diržablį jie iš nežinomo ginklo ištaškė į skutelius. Apie panašius incidentus bei kitokius neįtikimai įžūlius nusikaltimus policija ir saugumas pranešinėjo iš visos planetos; daugeliu atvejų nusikaltėliai naudojami balažin iš kur atsiradusiais ginklais. Kartu tūkstančiuose valstiečių sodžių it grybai dygo keisti kupolo formos gyvenamieji būstai, patogesni ir prašmatnesni už paties Hercogo rezidencijas.

Danguje sužybsėjo šviesos dėmelės, visas radijo transliacijas kelioms valandoms užgožė trikdžiai. Paskui tūkstantis kilometrų piečiau Naujojo Petrogrado aukštybėse ėmė švysčioti atmosferą skrodžiančios gelbėjimosi kapsulės. Tą pat vakarą karinio laivyno vadovybė sielvartingai paskelbė apie eskadrinio minininko "Sachalinas" žūtį didvyriškoje kovoje su koloniją užpuolusio prieš laivynu. "Sachalinas" agresoriui pridarė nemažai žalos, bet vis tiek teko kauzaliniu kanalu prašyti Imperijos sostinės paspirties. Jo Imperatoriškoji Didenybė padėtį vertino itin rimtai....